UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Samuelis Pufendorfii Epistola Ad Amicos suos per Germaniam

Pufendorf, Samuel von

[S.l.], 1676

[Text]

urn:nbn:de:hbz:466:1-13540

Visual Library

NOn dubium est, *Viri amici*, quotquot vel collegio quondam, vel conversatione, vel literarum commercio, vel benevolentia ex scriptis meis concepta, vel alia ratione mihi conjuncti estis, quin gravem dolorem atque indignationem concepperiris, prorepente in conspectum vestrum exsecrabili libello famoso, quo fœdiorem quidem orcus nunquam in opprobrium seculi evomuit. Quanquam enim & ipsa dictio hominem asinino stupore ac ruditate arguat, & tota nefarij scripti facies nil nisi professam mentiendi rabiem præ se ferat: dolendum tamen videbatur, adversus me potissimum fuisse exserendum, quousque furor, infernali agitatus oestro, procedere possit, & quid extremum in mentiendo atque calumniando foret. Sane multi in vicem mercedis pro utilissimo

labore suo maleferiatorum importunitatem sunt experti; in plurimos quoque innocentes viros fæda & absurda multa sæpe numero jactata sunt: tamen quantum mihi ex historia literaria notum est, hoc certe seculo exemplum non extat viri eruditi, cujus veræ & innoxiæ sententiæ per insscitiam aut pravitatem malevolorum malignius detortæ sint, vel qui obscœnioribus mendaciis, modoquè magis scelesto adspersus sit. Quin & cum hactenus creditum fuerit, penes monachos & missifices palmam impudentiæ extitisse circa adversarios suos fœdis mendaciis & criminationibus onerandos; jam tandem repertus est novus Alastor, qui calumniatorum hactenus antesignanis omnem ruborem possit abstergere. Quorum & hoc insigne est artificium, plaustra mendaciorum in alios jactare, ac dein postulare, ut ista falsa esse ostendantur; perinde quasi accusasse & convitia sparsisse ad criminis probationem sufficiat. Cæterum eo iniquius sors mea comparata est.

est, quod nec plane silere ad mendacia ista liceat, nec alius detur, qui horum vanitatem ita perspicue demonstrare queat: & tamen honesto viro cum infami isto Alastore congredi erubescendum sit, cui jam amisso honore & existimatione ea novissima voluptas petitur, quam magnitudo infamiæ apud desperatos gignere svevit. Equidem apud eos, qui me norunt, defensione nulla opus est, quibus de absurditate horum mendaciorum abunde constat. Honesti autem & cordati viri ultro ejusmodi spurcas chartas detestantur; improbumque judicant de viris integræ semper famæ sinistri quid suspicari ex tali scriptionis genere quod apud omnes populos moratiores infamiam & grave supplicium meretur. Et si eo res humanæ redierunt, ut ejusmodi chartis aliqua fides habearur, jam omnium atrocissimorum scelerum reus est, cui impudens & nequam inimicus obtigit. Est tamen non quibusvis tam candidus animus, nec id probitatis in plurimos mortales

cadit , ut quæ aliis infertur injuria , eam abs se quoque non plane alienam judicent. Alii utut pleraque conficta agnoscant, tamen non omnia plane de nihilo essa suspicantur. Deniq; qui odio aut invidia in nos flagrant, aut qui ex scriptis nostris oppugnatis laureolam accupantur , saltem in sinu gaudent, quacunque via molestiam mihi creari, si non aperte ejusmodi scelus adprobare audent, quod non detestare impuri animi argumentum est. Visum igitur fuit hanc scriptionem publicare , non ut me ab objectis criminibus purgem, quorum vanitatem DEUS, cujus notitiam nihil fugit , & multi honesti viri, queis vita moresquè mei penitius perspecti sunt, norunt ; aut quod cum tetrico cadavere homines jam civiliter mortui luctari velim : sed ut Germaniæ ob oculos ponam exemplum inusitati cujusdam & humanam malitiam supergressi furoris , qui inter prodigia & ostenta hujus seculi referri mereatur. Simul & hæc inde proveniet utilitas , quod ad-

adversarii mei, qui tam inficetum mihi bellum movere instituerunt, non magnopere cristas erecturi sint, in lucem protracto suo antesignano, qui primus incentor fuit omnium turbarum, quæ in me, meumquè librum sub signis Inscitiæ, Livoris & Calumniæ surrexerunt. Plurimum autem ad illustrationem totius negotii faciet, si Cerberum istum ex antri sui tenebris protractum in aperto velut campo publice spectandum destituam. De quo tamen nihil tradam, nisi quod in notitia omnium eorum inter quos ista hæc scribo, versatur, & quod si opus sit, fide actorum publicorum, & literarum authenticarum probari possit. Neque enim ut Beckmannus deterrimus bipedum habeatur, figmentis opus est, qui dum vixit, hoc unicum omni studio egit, ut stoliditas & pravitas sua in obscuro ne latitaret.

Nicolaus igitur *Beckmannus* Heida apud Dithmarsos oriundus, cum eo tempore, quo bellum Svecium in Polonia & Borussia deflagrabat, Regiomon-

te egisset, ubi miros profectus in Saltationibus Polonicis fecit, nescio qua occasione in familiam certi cujusdam Comitis Suecici se contulit, ut ejusdem filium prima literarum elementa doceret. Holmiam post finitum bellum delatus nulla alia re, quam stodilitate potuit inclarescere: quæ in faciem ipsi solebat exprobrari. Comitissæ solemnis phrasis erat; *Beckmanne vermis es*: quo dicterio velut indicio singularis gratiæ ipse non parum delectabatur. Et cordatissima illa Heroina, cum anno 1670. Holmiæ Eandem salutassem, inter primordia sermonis me interrogabat, quid Londini Beckmannus ageret, ac num munus professorium aliquid de vetere ipsius stultitia diminuisset, & ego subriderem, Ipsa suggerebat: *Non multum ipsi datum est, non multum ab eo reposci potest.* Ibidem amore corripitur puellæ cujusdam, quæ in aula Reginæ lotricis munere fungebatur, famæ non nimis bonæ, & sordidissimo loco natæ, sed quæ facile Beckmanno digna esse posset;

posset; cui etiam matrimonium promisit. Post sexennium in familia Comitis absumtum Marpurgum abiit, juris studio se adplicaturus. Ubi dicitur *Medullam* suam *Justinianæam* ex privato collegio MSto Professoris cujusdam compilasse, vel potius id paucis in locis interpolatum præfixo suo nomine Parisiis post edidisse. Certe vix trennium est, cum Nobilis quidam Suecus, qui Marpurgi aliquandiu hæserat, præsentibus quibusdam studiosis, & Professore uno heic loci diceret; Marpurgensem illum Professorem Beckmanno plagii actionem intentaturum. Id certe patet, eam Medullam alium præferre genium à *Commentario ad Instituta* aliquot post annos scripto; nec eam spirare ruditatem & vesaniam, qua hic scatet; cum tamen alias intra tantum temporis spatium in melius ire debuissent studia hominis. Quicquid hujus sit, saltem descriptio ejus libri non exiguo labore ipsi constitit, cujus intemperantia ictterum Parisiis contraxit. Aureliis titulum

Doctoris, qui miros homini Spiritus dabat, præsenti pecunia emit. Commendatione Comitis, cui per sexennium inservierat, professionem juris Romani in Academia Carolina tunc recens instituta nanciscitur. In qua qualem personam acturus esset, ipso inaugurationis die luculento specimine præluſit, dum processione ad ædem sacram cæpta super præcedentia cum Schwarzio, qui tunc extraordinarii professoris Theologiæ titulum gerebat, ita acciter contendit, ut ad manus res jamjam deventura videretur, ni cæteri se interposuissent. Et hæc ratio est, quare in libello famoso, dum *viros Magni Nominis* recitat, meos heic loci adversarios, seipsum anteponat Schwarzio, ut vel nunc saltem dignitatem suam adversus istum vindicet. Quid post hæc auspicia turbarum apud nos dederit, memorare supervacuum est. Quæ me tangunt paucis recensuisse sufficerit. Ab initio igitur bonus ille vir amicum se mihi simulabat, & cum sub adventum meum forte in Fionia abes-

set,

set cujus ædibus tantisper uti constitueram, ipse in domo suo conclave unum atque alterum per sex puto hebdomadas mihi concedebat, donec proprias mihi ædes emissem. Pro quo officio plus ipsi discedens donavi, quam quanti totius anni pensio esse posset. Quanquam autem stoliditatem hominis & pudendam ruditatem primo statim congressu deprehendebā, eo minus tamē collisionis ab eo mihi metuebā, quod & curtæ suæ supellectilis conscium eū crederē, & cum in diverso studiorum genere versaremur, vel Cuiacium peritia juris superare posset, ut luminibus meis nequidquam obstrueret. Paulatim tamen deprehendere cæpi, quam profunda invidiæ flamma istius pectus adureret; & quod omnes fortunæ suæ rationes heic loci in eo sitas crediderit, ut ego hinc abessem. Cum nondum huc adpulissem, (quod postea mihi cognitum est,) non dubitavit ab Illustrissimo Acàdemiæ Cancellario per literas petere; efficeret, ut ego Heidelbergæ manerem; se enim cum collega suo facile partes meas suppleturum.

rúm. Etsi responsum accepit, quo non magnopere gavisus fuit. Primis temporibus, dum amicum se adhuc simulat, subinde aures meas obtundebat, laborarem, ut in aula splendidore munere potirer. Quod quo consilio caneret, facile adparebat, postquam non obscure ægrescere ipsum animadverti, cum videret domum meam à nobilibus adolescentibus magis ac magis ftequentari. Apertius sese livor cæpit exsere? re, cum intellexisset, librum meum jam ad umbilicum deduci, & mox loco debito censuræ subjiciendum. Ipse enim mire ardebat primus huic loco scriptis suis famam conciliare. Igitur statim quatuor aut quinque commentarios ad Institutain mensa sua disponit, ex illis novum, si diis placet, commentarium generaturus; & vix paucis paginis utcunque conscribillatis, ejus imprimendi licentiam Holmiæ per literas petit. Mox & bibliopolam solicitat, ut eidem imprimendo sumtus suppeditet, spe præsentissimi lucri facta. Nam con-

fir-

firmabat fore, ut ita cupide iste liber emeretur, sicut calentes à fornace similæ solent; quæ ipsius verba erant. (Es würde abgehen / wie warme Semmeln.) Cum isti persuadere non posset, ut pecunias suas perdere vellet, propriis sumtibus tam nobilem ingenii sui fœtum in lucem protahere constituit. Ut tamen omnino me præverteret, typographum in has leges adigere tentabat; nullam paginam imprimendam susciperet, antequam opus suum esset absolutum. Hoc quoque conatu depulsa miserrima ambitio eo acerbius indoluit, quod mihi postea injungeretur commentarium ipsius revidere, ne quid legibus hujus regni adversum eo contineretur. Nam ruditatem & stultitiam suo periculo apricari concessum ipsi erat. Interea cum per triennium hominis vesania & pravitas ex variis litigiis ab ipso motis perspecta, patientiam supetiorum consumsisset, initio anni 1671. salario privatus est; quo insinuabatur, sedem furoris exserendi alibi esse ipsi quærendam. Heic igitur

igitur judicabat, unicam sibi superesse viam heic locorum subsistendi, si qua me evertere valuisset. Etsi ego propalato jam ejus in me livore aperte jactarem; si vel maxime dudum sepultus ego forem, ipsum tamen Beckmannum mansurum. Exinde hoc potissimum parario conspiratio illa adversus me cæpit, de qua in Apologia mea satis expositum fuit. Et ipse, dum in typographiam subinde graditur, aliquot articulos, cerebro suo non quadrantes, annotaverat; sed quos cæteri socii tanquam ad rhombum nihil plane facientes rejiciebant: Ac Schwarzius illibatam gloriam ex confecto Indice Novitatum sibi vindicatum ibat. Spes autem erat fore, ut si *tanti nominis viri* (ex elogio Beckmanni) supercilio me suo notassent, & universus Sueciæ Clerus in me insurgeret, & ego inauditus, indefensusq; condemnarer. Sane tam certam victoriam animo præceperant, ut is, penes quem præcipua factionis autoritas, cuipiam amico his ipsis verbis diceret; *ne*

Re-

Regem quidem servare me posse. Et idem publice in Academiæ Constistorio, me absente, pronunciaverat; omni mihi ingenio meo opus fore, ut hinc me extricarem. Credo equidem, si Beckmanno judice causa esset disceptanda. Postea cum adversariis meis silentium foret impositum, Beckmannus nondum sibi quiescendum putavit; sed Indicem istum, abs se quibusdam in locis interpolatum, Giessæ Hassorum typis excudendum curavit, opera ad hanc rem usus cujusdam bibliopolæ Holmiensis; qui cum interrogaret, quare non nomen suum scripto adponeret? respondit; exiguum id esse, nec dignum, cui nomen præfigatur; eoq; duntaxat fine id conceptum, ut Pufendorfius intelligat, alios quoque homines præter ipsum quid sapere. Ita homini persuasit tam turpem operã sibi navare, cũ viri candorẽ proceritate corporis, & titulo Doctoris meretur. Curavit tamẽ, ut Beckmanni MStũ sibi remitteretur, quo autorem suum convincere posset, si forte post eam in rem inquireretur. Cæterum an istud

sce-

ſcelus ſolo Beckmanno autore ſuſceptum ſit, an vero cujuspiam alterius ſuaſu, conſilio, aut adprobatione, liquido aſſerrere nondum poſſum. Et facile patior, ut Beckmannus ſolus ex eo facinore nebulonis titulum reportet. Nec ſi quis particeps fuit, ideo pœnam divinam effugiet, utut humani fori ſeveritatem declinaverit. Cauſa autem iſtius flagitii ſuſcepti manifeſte adparet. Spes quippe erat fore in Germania aliquem præcipitis animi, & male oculati Zeli Theologum, qui conſpectis iſtis chartis, nulla diſquiſitione inſtituta, ſtatim ad arma clamaret. Ex quo novum proſtratæ cauſæ fulcrum acceſſurum judicabatur. Quis enim deinceps dubitaret, quin Pufendorfius ſtatuiſſet, quæ ipſi in mentem nunquam venerunt ſi doctor aliquis in Germania libellum famoſum velut Apoſtolicum monumentum adoraſſet, aut Pufendorfii tradita in tabellis ſuis & dictatis non reperiri aſſereret. Enimvero uti in eo Beckmannum ſua ſpes non plane fefellit, quod

utiq;

ütiq; infami suo scripto effecit, ut unus & alter tam turpiter se prostituerit; utq; adeo juxta Teutonicum adagium unus stultus multos stultos faceret: ita in eo fallsus animi fuit, quod aut tanti ponderis apud nos fore putaret unius vel alterius viri cœcum judicium; aut suum se scelus ita occulte instruxisse crederet, ut ejus nunquam convinci posset. Nam cum resciviſſem, quis Francofurti id scriptum distribuisset, facile deinde fuit ad fontem sceleris penetrare. Noster autem Beckmannus, cum sentiret me jam jam ad finem inquisitionis perveniſſe, repente Holmiam versus iter arripit, & ex itinere ad uxorem rescribit, ut supellectilem suam quantum posset venderet. In aulam delatus missionem suam petere cæpit; sed prævertentibus meis literis dilatus, cum interea Holmiæ MSstum ipsius coram magistratu prolatum esset, & jam lictores mandatum accepisſent, ut postera die hominem in carcerem raperent, ipse rem subdoratus, an conscientia vecors, nocte concubia

Holmia

Holmia profugit, & accelerandæ veredariorum promtitudini, an ocultandæ fugæ, Comitem seſe per hoſpitia edidit. Et quanquam ad portus hujus provinciæ mandatum erat, ut siſteretur; tamen per conniventiam militum, aut ex litore infrequenti in vicinam Zelandiam evasit. Hafnia menſe decembri anno 1673. epiſtolam ad me ſcribit, in qua primo me Hamburgum in duellum provocat, eo certiorem ſibi de me victoriam pollicitus, quod ipſe dexteritatis ſuæ in arte gladiatoria non obſcurnm ſpecimen dederat, heic loci cum Laniſta quodam circumforaneo, qui licentiam artis ſuæ exercendæ petebat, in magna ſtudioſorum corona tantus Doctor & Profeſſor congreſſus, ut oſtenderet, Beckmanniam vesaniam non legibus ſolum armatam, ſed & armis decoratam eſſe. Sed quia ſuſpicabatur, ægre me adduci poſſe tempore hiberno iter Hamburgum ſuſcipere, ut cum nebulone ibi depugnarem, carnifici victimam debituro; eadem illa epiſtola minatus eſt, ni ap ipſo per-

persequendo desisterem, se mediate & immediate me aggressurum, etiam cum dispendio salutis suæ æternæ, & illa ipsa mendacia, quæ jam in recenti ejusdem libello famoso exponuntur, mihi publice objecturum. Quam epistolam ego in Consistorio Academiæ protuli, & quasdam ex ea sententias protocollo inseri curavi. Sicut isthoc scelus, & universus mendaciorum adparatus mihi dudum sit perspectus, qui ex illa ipsa epistola fere ad verbum est expressus. Etsi dolendum sit, obscura duntaxat vestigia adparere tam argutæ sententiæ, quam in epistola posuerat: se jam me provocare, *quia nunc in statu naturali absq; entibus moralibus constitutus esset.* Quo ipso candide in bestiam se degenerasse profitebatur. Nam in disciplina juris naturalis bestia non aliter consideratur, quam animal in statu quasi naturali absque entibus moralibus constitutum. Ego tamen minas istius flocci faciens, & apud cordatos viros plus innocentiam meam, quam Beckmanni men-

mendacia, valituram confidens, intrepide actionem adversus ipsum persequebar. Demum sententia à Consistorio Academico pronunciata, & in aulam transmissa à S. R. Majestate quidem ratihabetur; ut tamen clementiam suam restaretur, addidit; veniam delicti Beckmannum obtenturum, si deprecatione, qua ego contentus esse possem, me placaret. Sed tantum aberat, ut ille tam insignem Regiam gratiam amplecteretur, ut potius impudentissimas literas, & quales non nisi à Beckmanno conscribi possunt, ad Consistorium Academicum daret; in quibus post prolixos furoris vomitus demum concludit, se propter evitandam damnationem æternam precibus uxoris hoc dare, ut lis illa utrinque silentio sopiatur. De injuria mihi facta, aut deprecatione nullum verbum. Minæ tandem repetebantur, & quantum incendium adversus me esset excitaturus. Subjecit tamen, fore ut uterque nostrum parum honoris inde sit reportaturus. Quod de ipso quidem

quidem veriſſimum eſt. Nam licet & mihi parum glorioſum ſit tam tetræ belluæ furorem excipere : tamen apud ſuperiores meos, & omnes honeſtos atque cordatos viros non magis cxiſtimationi meæ detrimentum aliquod ex ſceleſto illo ſcripto metuo, quam ſi me furioſus aliquis luto adſperſiſſet. Nam moleſtum quidem eſt circa ejusmodi ſordes abſtergendas occupari ; ſed quo minus alter inlaniat præſtare meum non eſt. Compoſitione amica hoc modo abrupta, exſecutionem ſententiæ omnibus modis impedire nitebantur, qui Indicem Novitatum heic enixi erant ; quod metuerent, ne aliqua ſcintilla ex iſtius infami togo in ipſorum barbas transvolaret; quorum unus *per vulnera Jeſu Chriſti* obſecrabat, ne id fieret. Cum ea res in Senatu Regni in utramque partem diſceptaretur, S. R. Majeſtatis effatum dubitationi finem impoſuit ; *Pufendorfio petenti juſtitiam denegari non poſſe.* Igitur menſe Aprili anno 1975. ſententia in Beckmannum heic publice

in

in foro promulgata, & *Index novitatum* per carnificem igni perquam luculento datus est; ex cujus cineribus novus jam libellus famosus ad phœnicis instar surrexit. Et inde tutum jam est Beckmanno libellos famosos edere, & citra respectum Dei hominumq; mentiri, qui semel in desperatum furorem induruit, ut seipso profitente malit jacturam salutis æternæ facere, quam adversus me non insanire. Et honore jam omni exutus nihil novæ infamiæ amplius capit. Nam ne fustigationem subeat, facile per hos belli tumultus cauturum se sperat:

Cæterum ut eo minus dubium restet illis, qui animal istud penitius non norunt, nullum mendacium tam absurdum esse, quo asserto Beckmannus erubescere possit; age unum & alterum ipsius factum proferamus heic loci patratum, quo tempore adhuc inter honestos viros censebatur. Ac ne quid jam repetam de sceleſta illa epistola, sine subscriptione Holmiã missa, de qua mentio

fit

fit in Apologia nostra p. 75. cujus Beckmannus autor laudatur; anno 1669. honorato cuipiam Viro, (cujus nomen, cum nesciam an hoc gratum ipsi sit futurum, heic adponere supersedeo,) furti crimen objiciebat. Causa coram Commissariis, magnæ dignationis viris, heic loci cognita, mendacii & calumniæ convincebatur noster Beckmannus, utut syllogissimis in forma adornatis magnos strepitus dedisset. Quo tamen tempore pœnam magis, quam infamiam declinavit, tantam injuriam interposito amici condonante isto viro; cui satisfactionis loco erat, quod innocentiam suam demonstrasset, & Beckmannum ad agnitionem injuriæ suæ adegisset. Poterat hoc sufficere, ne inter honestos viros luridum suum os amplius ostendere auderet. Audiamus aliud ejus factum non paulo fœdius. Per longum satis tempus domi suæ mola manuaria instructa Regis reditus defraudaverat Beckmannus. Re tandem per telonas deprehensa, furtivo molitari multa centum

tum thalerorũ ſimplicium dicitur. Hic ut telonam ulciſceretur, publice ipſi peculatum, furtum, homicidium, aliaquè atrocia obiecit. Res coram Commisſariis examinatur: Domino Doctori aqua ubiq; hæret. Quid heic tanti nominis JCto ageret? qui ut unius delicti pœnam effugeret, pluribus ſe per veſanam malitiam induerat. Nihil jam reſtat, quam ut pudoris & exiſtimationis jactura, ipſi viliſſima, graviorem pœnam declinet. Interventu amicorum Sueno Jonæ fil. (id telonæ nomen eſt,) utcunque placatur, poſtquam egregius Doctor literas reverſales ſcripſiſſet in hanc ſententiam: ſecrimina illa, quæ longo ordine enumerantur, ipſi objeciſſe non quidem animo ea probandi, ſed ut ſuſpectum ipſum redderet, quaſi & ſibi ab eodem facto fuerit injuria. Sed cum jam deprehendat, hanc rem ſibi ad effugiendam mulctam prodeſſe non poſſe; igitur ſe iſta retractare, & telonam ab omnibus objectionibus immunem declarare. Telona viciſſim injuriam ipſi condonat,

ſalvo

salvo tamen superiorum jure. Quómodo tantus JCtus malitiosum calumniatorem & mendacem disertius describere poterat ? Aut quem sibi amplius locum inter honestos viros reliquerat ? Extant adhuc illæ literæ Beckmanni manu subscriptæ, & exempla earundem in multorum manibus versantur. Quam facile ergo fuerat post hæc specimina famosum libellum procudere, insulsis refertum mendaciis, homini desperato, infami atque intestabili, cui unicum hoc vitæ precium restabat, quacunque via ardorem vindictæ in me expromere? Nec est quod aliquem moveat temeraria illa asseveratio, qua mendaciis suis fidem adstruere conatur impurissimus bipedum. Cui enim erectis digitis & conceptis verbis post præmissam de pœna perjurii admonitionem juranti dere, quam oculis se suis vidisse diceret, juxta leges hujus Regni fides haberi non deberet; illius exsecrationi aliquod pondus tribuetur ex infamibus suis tenebris crocitanti in tali actu, qui meri sceleris

causa susceptus est ? Perinde ac si quis magnifice de pietate alicujus furis sentire velit, ideo quod dum ad furandum se accingit, super successu Deum invocat.

Quanquam autem æqui rerum arbitri ex dictis facile judicaturi sunt, quo numero habendum sit ovum abs ejusmodi corvo exclusum : ne tamen Alastor voto suo ullaex parte potiatur, nevè ex mendaciis ipsius vel minima suspicio hæreat, quædam ad libellum famosum annotare placet, quæ ad impudentiam calumniæ illustrandam aliquid videbuntur facere. Ac levicula quidem illa & prope puerilia prætereo, quibus tamen Alastor putavit sese animo meo ægerrime facere ; quod tam solicite *magistrum* me, & *philosophum*, ac *philosophiæ professorem* vocitet. Ea enim erat non minima invidiæ causa in me, quod ego loco & salario, quam ipse, gauderem splendidiore, cum tamen titulum doctoris nunquam appetivissem, nec me purum putum legistam tulissem. Quasi omnem eruditionem titulis scho-

la-

lasticis metiri necessum esset; aut quasi inter eruditos opprobrio foret, aliquid præter aridas legum allegationis nosse. Sic & ridicule *risus* meus notatur à gravissimo scilicet viro, qui repente jam tertius è cœlo cecidit Cato. Quod vocabulum nescio quo instinctu jam invaserit homo, qui per totam vitam risui aliorum præbuit materiam; nisi quod bona fide Porcius sit. Etsi quod risui tam infestus sit, minus mirum videri jam debeat, utpote qui vesania se sua eo redegit, ut ringendi potius quam ridendi causam habeat. Eoquè jam si Diis placet nobis comminiscitur novam *Academiam Catonianam*, cui ipse in Apollinis vicem præsideat, non quidem Musis Gratiisquè, sed Infamia, Furore, Flagitio & Barbarie stipatus. Quo ipso collabuntur amicorum ejus magnificæ fabulæ, heic magna asseveratione sparsæ; eundem ejurata vita literaria Fuldæ Cancellarii munere potitum; postea Marti se consecrasse, & tribunum militum, mox præfectum equitum factum; quasi

ad utrumque officium sat commendationis habeat cum infamia relegatum esse, aut à lanista circumforaneo vapulasse. Sed ist hæc leviora mittanus. *Athei* & *atheismi* convitium & in libello famoso, & in epistola encyclica utramque paginam implet. Quod cur Alastori potissimum placuerit, cum ad mentiendi impudentiam nihil interfuerit, an parricidium mihi & latrocinium, & piraticam, & veneficium, & plura alia objeciisset, in promtu causa est; ut nempe ejus vocabuli atrocitate sacerdotes in me irritaret. Enimvero improbe plane de sacro ordine sentit Alastor, si credit, apud eundem vesani hominis maledictum in libello famoso eructatum ponderis aliquid habiturum adversus virum bonæ semper famæ, ipsumque è statim ad nutum impuri calumniatoris in iras abiturum. Sane ego longe prolixius mihi polliceor de prudentia & circumspectione istius ordinis: nec facile spero ullum cordatum tam prodigum fore existimationis suæ, ut sub auspiciis Beckmenni

tam

tam infami militiæ nomen sit daturus, in qua nihil aliud quæratur, quam ut innocentis viri fama variis mendaciis & calumniis maculetur. Sed excutiamus potius argumenta, quibus Alastor probare instituit crimen tam atrox, & tantopere abhorrens à professione & vita mea, & à præsumtione illa, qua dum vixi apud omnes bonos, qui me norunt, gavisus sum. Arguuntur primo *pestifera, nova & inaudita principia*: quæ scilicet ex consideratione rerum & hominum, operum utique divinorum, hausta, quam proxime ad sana tradita Stoicorum, ad religionem autem Christianam examussim quadrant. Circa quæ excolenda laborem à me susceptum profiteor eo fine, ut quantum in me ex quibusdam Protestantium scholis exturbarem jejunam illam Aristotelis ethicam, circa evolvenda undecim virtutum vocabula satagentem; & politicam ejusdem inutilem, ac quædam dogmata reip. pernicioſa continentem integritati & sanitati restituerem: utque

nostrates ex sana ratione, quam lacunis Moralistarum, quid justum & injustum sit eruere mallent. Quem meum laborem & scopum rei literariæ & publicæ salutarem existere vel hoc argumento non parum confirmor, quod sentiam Satanam per primarium suum satellitem tantum furorem in me effundere; utpote cui dolet, regnum tenebrarum detrimenti quid capere. Qui & ipse non alio modo usus est in persequendis puræ religionis instauratoribus, quam ut doctrinam ipsorum juxta & vitam pessimis calumniis oneraret. Et sane si DEI & veritatis causam ageret Alastor, ejusmodi artibus quales in me sunt usurpatæ, haud quidquam opus erat. Jubentur quoque ab Alastore signum atheismi esse *entia moralia*; quæ utique fuerunt, quamdiu genus humanum extitit. Sed quod eadem ante hac in ordinem non sunt digesta, nec ipsorum indoles curatius tradita, philosophorum incuria in culpa est. Quæ & ipsa jam à Viro ingeniosissimo D. Erhardo Weigelio, Ma-

Mathematum apud Jenenſes Profeſſore, lingua Teutonica ita perſpicue ſunt expoſita, ut ne à ruſticis quidem obſcuritatis amplius accuſari poſſint. *Indifferentiam omniam actionum humanarum* à me tradi tam fœdum eſt mendacium, ut crediderim, ipſum diabolum eo prolato erubeſcere poſſe, quippe quod plane belluinum ſtuporem arguit. Quid enim rationis illi ineſſe queat, qui diſcernere neſciat actionem humanam & moralem à nudo motu phyſico à lege abſtracto. In primis velut ſedes novi atheiſmi in epiſtola inſimulatur *liber primus*; quem cum Beckmannus à ſe non intelligi ipſe fateatur, quo atrocius contra iſtum exclamat, eo gravius furere eſt cenſendus. Per *novitates* meas nihil in jure naturali immutatum eſt, cujus præcepta perpetuo ſunt & fuerunt eadem: ſed diſciplina ejus juris, modusque tractandi & demonſtrandi culturam atque polituram capit. Et erroribus ac næniis explosis nativa ejusdem facies exſplendeſcit. Sed nec illud ad atheiſmum

pertinet, si quis contra ignorantiam, malitiam & invidiam apud superiores suos præsidium petat & inveniat; aut si cordati Principes suorum hominum maleconsultum fervorem temperent, ne per inania litigia existimationem suam prostituant. Id porro commentum non minus scelestum, quam absurdum est, quod odium, quo *Hobbesii* nomen apud multos laborat, in me transfundere studet Beckmannus, & cæteri, qui me allatrant. Cum tamen non ea modo, quæ iste in religione novavit, expresse à me improbentur; sed & meum fundamentum, ex quo ego juris naturalis præcepta deduco, Hobbianæ hypothesi directe contrarietur. Ego enim Stoicorum sanæ sententiæ proxime accedo; Hobbesius autem Epicuræorum hypothesin recoquit. Et si quis *Richardi Cumberlandi* scriptum, eodem anno in Anglia, quo meum opus in Suecia editum, cum meo accurate conferre velit, videbit, omnia fere, quæ iste in Hobbesio reprehendit, à me quoque fuisse no-

notata ; cùm tamen idem ex professo hoc egerit, ut Hobbesii hypothesin destrueret, ego autem in accessoriis duntaxat loco habuerim ejusdem errores notasse. Id tamen non differteor, mequædam Hobbesii loca conatum explicare, & dextra interpretatione emollire ; multa, quæ cum recta ratione congruunt, retinuisse. Quod cur mihi non liceat, nondum adparet ; nisi forte illud vehementer ad rem facit, quod Alastor istum *religione Calvinianum* (quem mox *atheum* designat,) & *natione Anglum* tam solicite inculcat. Quasi non infinita Christianorum multitudo tantum non in verba Aristotelis juraret, qui & religione ethnicus, & natione Græcus fuit. Id tamen valde argutum, quod Beckmannus, ut eruditus orbis jam tandem quid de Hobbesio sentiendum intelligat, ad *præfationem commentarii sui ad Instituta* lectorem remittit. Id enim non ex ambitione tantum fit, ut *tanti nominis vir*, quem ipsum vocat, propria commendatione

scripto suo autoritatem conciliet ; sed & hac ratione unius vel alterius curiositatem irritaturum se sperat, ut eum librum emant , Beckmanni sumtibus impressum. Sed videte quam non invideam homini extremum famis remedium. Ipse ego quantum possum suadeo, hortor, oro obsecroquè omnes , qui Asinii Tenebrionis sectam sequuntur, emant sibi istum Patriarchæ sui fœtum, & sacrosanctum habeant tanti viri monumentum , ex quo nostra ætas videre potest , quid ultimum sit in stoliditate. Nescio etiam an multum ad rhombum faciat putida illa fabula de pugna duorum studiosorum , mirandum specimen acuminis Beckmanniani : in qua illud eleganter ex ingenio Beckmanni est expressum , quod ea disputatio *inter pocula* feratur suscepta. Nam id habet noster. Post tertium poculum Syllogismi in forma rupto velut repagulo qua data porta ruunt, & mensam turbine perflant ; ac totum tectum nil nisi auicunque Atqui Ergo resonat. Sed id valde præter de-

co-

corun, quod illi, qui à meis partibus ste-
terat, victoriam tribuit, non sine scœvo
omine pro Beckmanno & cæteris, qui
ipsius novæ militiæ nomen dederunt.
Circa *Monzambanum*, de quo magnam
vim mendaciorum cumulat Alastor,
quæ alio loco à me dicta sunt repetere
tædet. Quem usque adeo non capit
stupor Beckmannianus, ut audere non
erubescat, eo libello *eversionem status publici per Germaniam quæri*: cum
tamen Severinus fundamenti loco sub-
sternat; statum Germaniæ, pace West-
falica constitutum, esse conservandum,
nec contra eam quidquam novandum.
Quo ipso & libertatem Ordinum Ger-
maniæ, & securitatem religionis Prote-
stantium inniti, cœcus sit qui non vide-
at. Ut mirari satis non possim, illos
potissimum id scripti impugnasse, qui
hisce partibus favere tenebantur. Au-
diamus tamen argumenta, quibus me
istius libelli autorem convincere institu-
it. Ait, in tota Suecia *juxta propriam confessionem* à Magnatibus me autorem

haberi. Aſt ea confeſſio nuſpiam extat. Eum *Magnatibus in Suecia & aliis in fidei & amicitiæ teſſeram à me datum eſſe*, impudentiſſimum eſt mendacium. Nulli mortalium unquam libellus iſte à me dono datus fuit. Imo ille ipſe codex, quo ego utor, ab ornatiſſimo viro Antonio Chriſtiani Rigenſi, tunc meo Heidelbergæ contubernali, ex nundinis Francofurtenſibus dono mihi afferebatur. Quam ficulneum porro eſt ratiocinium inde deſumtũ, quod ego σπέρμα illud politicum de republica irregulari, ad ſtatum Germaniæ adplicatum, exercitii cauſa defenderim? De ſtylo nemo minus quam Beckmannus judicare poteſt, quo nemo unquam ſtolidius ſcripſit. De *Sphera cœleſti* Severino & Apologiæ meæ præfixa ridiculum eſt; quaſi nulli alii libri hoc inſigne præferant. Apologia mea Lipſiæ impreſſa eſt. Interroget Alaſtor, num & Monzambanus ibidem impreſſus ſit. Par cæteris mendacium eſt, *me ambitioſe eo nomine gloriatum, quod Monzambanum ſcripſerim.*

Quis

Quis audivit ? Denique ad duorum Virorum testimonia provocare nulla alia occasione Alastori in mentem venit, quàm quia norat, Perillustrem quondam Baronem Boineburgium insignem fuisse studiorum meorum fautorem;& cum altero me olim Francofurti frequenter conversatum. Sed mittamus Monzambanũ|, cui utique aliquis in Germania locus relinquetut , quoad libertas Ordinum, & religio Protestantium ibi firmo stabit talo. Pergit seipsum mentiendo superare Alastor, dum scribit, *me nullam religionem cum Platone*, (agnoscas hominem in omni antiquitate versatissimum,) *aut plane gentilem Romanam fovere*. Quippini? Nam *inter alia in opere* meo *publice scripsi*, *religionem statui reip. esse accomodandam*, *& quasi pro instrumento ad conservandum statum publicum habendam*. Quid impudentius unquam orbis audivit ? In manibus multorum versatur liber meus, versatur Apologia; post quam peculiaris adhuc dissertatio à me conscripta

est

est eradicandæ penitus isti calumniæ; ubi ad oculum monstratur, id à me tantum doceri : providendum esse rectoribus civitatum , ne sub specie & obtentu religionis falsa & pernitiosa dogmata politica disseminentur. Et tamen non veretur tantum mendacium revomere Alastor , cujus falsitatem deprehendere possunt omnes, qui legere norunt. Par mendacium est , *à me resurrectionem mortuorum non credi.* Si Beckmannus producere possit ullum mortalium, qui DEO teste asserere possit, se publice aut privatim audivisse , me ullo verbo articulum istum in dubium revocasse, tunc optimus & veraciſſimus virorum Beckmannus à me declarabitur. Sic *non credam ego diabolum dari*, qui ejusdem satellitem tanta rabie in me sævire sentio ? Nam quæ Beckmannus in me patravit , humanam malitiam longe excedunt. Sed quod *spectra* peculiarem articulum fidei constituant , nondum audivi. Super quibus si quis ad Inquisitionem me trahat, ita respondebo : me nun-

nunquam spectrum vidisse, nec ut videam cupere: Ab imperitis hominibus multa nocturno metu & errore caliginis, aut illusionibus aliorum fingi putare: Omnibus promiscue fidem detrahere temerarium censere, De *æternitate mundi* nemo me vel differendi causa pro Aristotele loquentem unquam audivit; & in libello meo *de Officio* eadem à me expresse damnatur. Porro ut ego plura sabbata celebrem, quam lex divina & antiqua Ecclesiæ consuetudo jubet, ratio muneris & studiorum meorum non patitur. Quod si autem in eodem templo duo Sacerdotes alternis diebus dominicis concionentur, quorum alter cathedra sacra abutatur ad evomendum in me succum nigræ loliginis, ac omnes occasiones aucupetur me vellicandi & traducendi; num ullo jure teneor istius hominis virus, quod de suggestu in me evomit, hianti ore præsens excipere? Aut quis me prohibebit tantisper in alio templo concionem audire? Crassissimum poro est mendacium, quod

quod ego unquam *duos delegatos meo nomine* ad ullum heic sacerdotem miserim. Omnes si opus sit vel jurato falsum id esse testabuntur. Sed circa *Secretarium Academiæ* ita se res habet. Quando primum heic loci bellum contra me movebatur, ut etiam ex vulgi, quæ alia non capiebat, materiam garriendi acciperet, spargebatur; à me doceri, debere unum virum duas habere uxores. Istas nugas ad aures Concionatoris primarii M. Joannis Ernesti perveniisse ex quibusdam verbis ipsius colligebam. Itaque ne optimus vir in eo errore hæreret, Secretarium Academiæ, qui tunc domo mea utebatur, ad eum misi, ut ex meo libro illi ostenderet, mihi eam sententiam à malevolis falso affingi. Quod uti amico animo á me fiebat; ita & in bonam partem id iste accepit, & ex eo tempore nullum amplius verbum ea de re fecit. De *cantatione missarum* sine dubio per somnum Alastori in mentem venit. Nam quid istæ nugæ sibi velint, ego plane non capio.

Inde

Inde aliam mendaciorum seriem ordi-
tur Satanæ satelles. De quorum falsitate
etsi DEO omniscio, & plurimis honestis
viris, qui adhuc vivunt, & decursum
vitæ meæ norunt, constet: pauca tamen
addam in gratiam eorum, quibus nulla
propior mei est notitia. Ac de abomi-
nabili crimine primum videamus, quod
anno 1657 *&* 1658 *Soræ* à me patratum
scribit. Annum 1657. ego à prin-
cipio ad finem Jenæ in ædibus D. Wei-
gelii exegi. Anno 1658 ab Illustri Viro
Dn. Coyeto Lipsia, ubi tunc mensa D.
Joannis Bornii JCti utebar, evocatus
fui, ut studiis filiorum ipsius præessem.
Nam quod ego nunquam isti viro *ut*
scriba inservierim, ipse Alastor optime
novit. Ad memoratum Virum Haf-
niam perveni, ubi is tunc Legati munere
fungebatur, labente mense Aprili. Cum
negotiatio Legatorum Suecicorum ex-
traheretur, Hafniæ subsistendum mihi
erat usque ad mensem Augustum. Quo
mense cum repente bellum recrudesce-
ret, cum altero Legato Illustrissimo Ba-
rone

rone Stenone Bielke, nunc Regni Sueciæ Thesaurario, (nam Dn. Coyetus paucos ante dies ad Regem Sueciæ excurrerat, me Hafniæ relicto,) ac omni Legatorum comitatu ac familia in custodiam datus, inquè ea per octo menses detentus fui. Ergo quo tempore ista Soræ à me patrata mentitur Alastor, ego Soram nondum oculis meis videram. Sub finem mensis Aprilis anno 1659 Hafnia dimissus Helsingoram perveni viribus valde afflictis, quod me nondum à febri petechiali recreassem, quæ paulo ante Hafniæ me morti prope admoverat, in qua Valentinus Caspar Rupitius Magdeburgensis, tunc Medicinæ studiosus, fidelissime mihi medicinam fecerat. Festo Pentecostes imminente Frater recreationis causa, & præcipue ut D. Henricum Ernstium salutarem, Soram me abduxit. Eo pervenimus die Saturni, quæ festum proxime præcedit. Diversabamur in publico hospitio, in quo tunc remporis quoque agebat Habbeus Secretarius Regius, & N. Mullerus Gedanensis Medi-

ci-

cinæ Doctor. Prima feria Pentecostes cœnabamus apud Præfectum quondam Soranum Dn. Georgium Rosencrantz, altera apud D. Georgium Witzleben Theologũ; tertio die Abraham Wouchter pictor prandium nobis adparaverat. Quarto die iterum Helsingoram versus tendebamus, & in transitu D. Thomam Bartholinum Roschildæ salutabamus, qui tempore obsidionis Hafnienſis ibi commorabatur. Hoc modo, & in talium virorum consortio triduum mihi Soræ exactum; quæ ex eo tempore nunquam mihi visa. Ex quibus & quid de carmine in puellam scripto, & de novellis concinnatis sentiendum sit, adparet. Et satis novi, nemini mortalium Soræ tale quid de me ne per somnium quidem in mentem venisse, nedum ut unquam constans aliqua fama ea de re fuerit Sed ista portenta, ut & cætera omnia, diaboli instinctu Alastor finxit, ut illi cui se devovit, improbitatem suam rare quopiam specimine adprobaret, ac ne perjurium suum vulgari cuipiam mendacio

dacio impenderet. De vita mea Heidelbergæ exacta testes excitare possum tum, qui instar omnium est, Serenniſſimum Electorem Palatinum, tum Collegas meos, & tot florentiſſimos juvenes, qui eo tempore ſtudiis ibi operabantur, tum omnes ejus urbis incolas. Quibus vitam me meam adeo adprobaſſe confido, ut nihil magis optem, quam Alaſtorem ibidem deprehendi poſſe, ubi in mei gratiam virgis publice cædendus, & cauterio ſignandus ſit. Et ſane usque adeo vita mihi eo loco non diſſolute agebatur, ut citra vanitatem aſſeverare auſim, præter laborem publice privatimq; docendi, plus bonorum librorum Heidelbergæ uno anno mihi fniſſe evolutum, quam Beckmannus per totum vitæ ſuæ ſpatium inſpexit. Quin & ea, quæ vir quondam longe eruditiſſimus *Bæclerus in epiſtola dedicatoria Notis ad Grotij librum* II. præfixit, de me in vicina Argentina ſcripſit, longe diverſa ratione, atque Alaſtor mentitur, ætatem à me Heidelbergæ exactam inſinuant. Sed ni-

nimirum præcipuum fontem omnium calumniarum dissimulare non potuit Beckmannus, dum nobilem juventutem contubernio meo tunc usam à me corruptam gannit. Illa enim nobilis juventus tantam mihi invidiam perpetrit, & eidem à me alienandæ conspiratio ista in me inita est; de qua satis in Apologia mea dictum. Si nullos ego nobiles discipulos & contubernales hic loci habuissem, ex ipsius Backmanni judicio, sanctitate, devotione, innocentia nemo superior me existeret. Quod ulterius mentitur Alastor, *Serenissimi Electoris Palatini Primogenitum contra Parentis salutem & jus divinum male informatum* à me esse; ea calumnia in ipsos quoque Optimos Principes redundat. De qua ut omnibus constet, pauca hæc sufficere possunt. Anno 1667. cum jam decretum esset de me in Sueciam evocando, Serenissimus Elector Palatinus Serenissimo itidem suo Filio jussit me certum aliquod pensum extra ordinem explicare; (nam habebat alias ordina-

dinarios ſuos informatores.) Id quod intra tres menſes æſtivos abſolutum fuit. Ac nemo ulterius inquirendum judicabit, ubi intellexerit, id ab Ipſo Sereniſſimo Electore, Principe divinarum atque humanarum rerum callentiſſimo, fuiſſe mihi injunctum. Atque iſte exiguus labor tantum abeſt, ut *ſine præmio* mihi fuerit exactus, ut ipſe Alaſtor non ſemel fauces ſuas grandi illo poculo, quo præter alia eo nomine donatum me norat, proluerit. Per ſummam quoque impudentiam teſtes excitat Dnn. Blumium & Bœckelmannum, quos honeſtiſſimos viros de hoc negotio ne ſomniaſſe quidem conſtat; quorum nominibus ideo abutitur, quod forte audiverat, eos parum æquo in me animo fuiſſe. Sane Blumius quo tempore iſta informatio fiebat, in miniſterio & gratia Sereniſſimi Electoris Palatini non erat. Bœckelmanno autem nihil unquam negotii cum informatione Principis fuit, cujus directio D. Jo. Ludovico Fabricio, viro mihi amiciſſimo, commiſſa erat. Par

pri-

prioribus mendacium est, quod addit Alastor: *voluisse Seren. Electorem ignominiose me Heidelbergæ dimittere.* Cum nemo Heidelbergensium ignoret, Serenissimum Electorem meum discessum ægre tulisse; noluisse tamen incrementa fortunarum mearum, quæ in Suecia quærebam, impedire. Quin post discessum meum Idem clementissimam suam in me propensionem non verbis solum, sed & reipsa una plus vice testatus est. Ejusdem generis est, quod Alastor pergit; *precario me professionem philosophicam juris naturalis in Scania adeptum.* Sane extant adhuc literæ Illustriss. Regni Cancellarii ad fratrem meum tunc Parisiis Residentem, quibus ab eo requirit, ut mihi persuadeat, ne vocationem Suecicam abnuerem. Et quam precario huc venerim, testatur salarium, & locus mihi assignatus primarius, cujus invidia Alastorem non parum adussit. Ejus quippe stupor digerere non poterat, leges DEI majore dignatione quam Justiniani haberi, & in istis evolvendis

non

non minus ingenii & eruditionis, quàm in hisce requiri. Puto jam satis à me ostensum fuisse, abs nullo homine, cui ulla mica honestatis & bonæ mentis restat, tantam *varaginem*, ut Beckmannia latinitate utar, fœdissimorum & absurdissimorum mendaciorum potuisse consarcinari, ni patris mendaciorum diaboli instinctu ferretur; cui ut eo firmius se pignoraret Alastor, perjurio tandem in conspectu Germaniæ sese adstringit. Ergo vivit profecto Deus, qui impium hominem, cui salutem animæ suæ immanibus odiis & vindictæ libidini immolare proposítum fuit, dignis demum supplíciis mactabit; postquam quæ hactenus pro sceleribus inflicta est castigatio, malitiam nefarii capitis tantum induravit.

Post eructatum perjurium cætera mendacia securius & languidiore asseveratione expromuntur. Nam quod atrociter in apologiam meam invehitur, facile Beckmanno ignosco. Ibi quippe sub Asinii Tenebrionis vocabulo suis se colo-

coloribus non infeliciter depictum conſpicit, & quod hactenus ludibrium omnibus, qui cum ipſo converſati ſunt, exhibuit, jam etiam ignotis debet. Inde Alaſtor, velut proprio veneno exhauſto, à fratre & patrono ſuo dilectiſſimo Pontifice Garlebienſi nonnulla mutuo ſumit, & ſolicite enumerat officia erga certos viros *magni nominis*, inter quos ipſe proximum à primo locum ſibi aſſignat, quæ à me violata jactat. Ubi illud ex arte calumniandi, quod plures huic negotio inmiſcere conatur, qui idem ad ſe nihil ſpectare aperte profitentur, Illuſtres juvenes meos diſcipulos Dnn. Foſſium, Cervinum, & Papke. Deinde uti ample nimis officia mea erga iſtos, quibuſcum mihi revera negotium fuit, enumerat, quorum pleraque non agnoſco: ita male Beckmannus omiſit illa officia, quæ viciſſim ab iſtis mihi debebantur, ſimulq; quales iidem adverſus me ſeſe gefferint. De hoc enim niſi conſtet, durius an mollius juſto illi à me habiti ſint, judicari non poteſt. Nec

amplius quid dici jam opus est, nisi hoc ut DEUS retribuat illis, sicut de me sunt meriti. Id tantum addo, inauditum hactenus mihi fuisse, me *ab Episcopo Winstrupio*, aut alio quopiam *publice atheismi accusatum*. Et quanquam alias ab ipso nihil omissum est, quo mihi nocere possit: tamen non eo delirii processisse eundem crediderim, ut Beckmanno tam detestabili maledicti formula præire non erubuerit. Dehinc velut in torrentem se effundit eloquentia Beckmanniana, qua mirifice se jactat, ac subinde ingenit sui stricturas spargit; velut quod de collusione mea cum diabolo ructat, oblitus, se paulo ante scripsisse, diabolum à me non credi; item *de Caligula Christianorum persecutore*, & *communione uxorum Platonica*, quæ si diis placet, à me afferitur l. VI. c. 5. §. 15. p. 775. Qua declamatione fauces sibi præparat ad evomendum obscæniss-imum mendacium, quo vel ipse Beckmanni choragus erubescit, qui ne mendacii autores tantum suos maculent,

aliquam

aliquam probalitatis ſpeciem illis circumdare inter arcana artis ſuæ habet. Heidelbergæ id factum ſcribit cum totius urbis ſcandalo. An per horam mihi ſubſiſtere ibi, & in honeſto munere verſari licebat talia patranti? Fingit quoque de uxoris meæ ſenectute, quæ æqualis mecũ eſt ætatis, & duos menſes, antequam Heidelberga diſcederem, pulcra me prole parentum faciebat. Ex cujus ore nemo mortalium unquam verbum paulo liberius, nedum tam fœdæ rei narrationem audivit. Et quam plane mente moti hominis eſt fingere, *me ipſam coram multis honeſtis viris & matronis ad hanc confeſſionem adegiſſe?* Nam flagitia utique ut taceantur, autores operam dant. Ut tamen Lectori adpareat, qua occaſione Alaſtori in mentem potuerit venire tam fœdam fabulam fingere, narrabo leviculum quid omnibus heic loci notiſſimum. Quando in conviviis, uti jam ſupra innui, ſyllogiſmis ſuis jam prope nos enecarat, ego reſtinguendo diſputandi ardo-

ri, & quia alias in omni congressu hilariori Beckmannus deridiculo esse sueverat, in sterilitatem matrimonii ipsius jocari incipiebam, qui alias vel Centauris generandis sufficere videbatur posse. Cæteris inde pariter cum risu in eum cavillantibus, ita paulatim à syllogismis ipsius respirabamus. Istas facietias tam inficeto modo nunc ultum it Alastor. Dialogum *Sinceri Warenbergij* à me non fuisse conscriptum non modo ipse Beckmannus novit; sed & probe ipsi cognitum est, quis revera ejus scripti autor sit, quippe qui in Suecia notorius est. Verum isthoc mendacio fratercu-lus ipsius Gesenius Garlæanus demerendus erat; cui de fide & amore tam egregii viri ex animo gratulor. Inde recoqnitur explosa dudum calumnia de religione ad statum reip. accommodanda; cui fulciendæ advocatur Monzambanus, qui utique dogmata theologica ad rationes politicas examinare instituit. De quo etsi meum non sit rationem reddere; obiter tamen addo, omnibus non cæ-

cæcutientibus perſpicuum eſſe, ſcriptorem iſtum præſupponere ; religionem Chriſtianam genuinam & ſinceram, prout à Salvatore noſtro & Apoſtolis fuit promulgata , nihil continere veræ politicæ adverſum. Sed quia pleræque Chriſtianorum ſectæ ſyſtematibus ſuis Theologicis , ex quibus ſingulæ viam ſalutis æternæ unice hauriri contendunt , aliquid dogmatum humanorum admiſcuerunt ; igitur uti ſapientibus fas eſt diſcernere, quid in religione divinum ſit, & quid hominibus originem debeat ; ita & iisdem licet detorſiones articulorum fidei , & quicquid eſt aſſumentorum humanorum, quod in Theologiam irrepſit , ſub disquiſitionem vocare, qnatenus continent aliquid politicæ adverſum , poſtquam Theologi circa demonſtrandam talium falſitatem ex Sacris Literis ſatagunt. Quod tamen idem Severinus de multorum Sacerdotum vitiis ita libere non dubitavit ſcribere , id & ipſe ægre fero ; & dudum optavi , ut vir quiſpiam cordatus adque

eruditus eam accusationem ex historia Ecclesiastica & civili rerumpubl. Christianarum, tum ex praxi communis vitæ, ipsaquè experientia solide refelleret. Nam ut Beckmannes aliquis ejus ordinis advocatum se ferre velit, id oppido quam indignum est. Tandem ut sibi per totum scriptum constaret Alastor, ad extremum fingit, multa me ex libro meo adhuc MSto monitu amicorum & precibus uxoris, (quæ nimirum studia mea moderatur,) deleviſſe, ne cum Theologis mihi controversia oriretur. Atqui nemo mortalium librum meum manuscriptum evolvit, antequam Holmiæ censuræ offerretur; imo nec post eandem, antequam impressus divulgaretur. At eam ansam arripiebant architecti primi Indicis meum librum in suspicionem vocandi, qui tunc temporis heic loci præcipui erant amicorum meorum, aut esse saltem debebant. Qui & ipsi mussitasse dicebantur, me post censuram quædam addidisse. Sed utramque criminationem refellere potest manu-

manuscriptum meum, quod adhuc mihi asservatur.

Hoc igitur scripto Nicolaus Beckmannus *pios viatores* in Germania contra me excitare potissimum laborat eadem fere ratione, qua ipsius frater Pontifex Garleanus inter Scanos classicũ in me canebat. Quorum auspiciis qui militiam in me susceperuri sunt, successum sibi, prædamquè & gloriam pro ducum sucrum dignitate liquido augurari possunt. Quanquam adparet, Beckmannum non modicum ad sua signa concursum sibi polliceri Lipsiæ, Wittebergæ, Jenæ, & Garlebiæ. Hocipsum enim manifeste conspicitur non solum ex infami libello, sed & ex epistola, quam incluso libello famoso ad Lipsienses, Jenenses, & Wittebergenses, nec non Gesenium Garlebiensem eodem argumento conscripsit. Hujus epistolæ autographa duo, quæ Wittebergam & Garlebiam destinabantur, quomodo in manus meas pervenerint, operæ pretium esse duxi memorare. Commenda-

verat eas epistolas Beckmannus Francofurti ad Mænum in nundinis autumnalibus civi cuipiam Salfendensi, cui nomen Michael Gutwasser, ad præscripta loca curandas, qui ex dicta urbe ad nundinas Lipsienses erat profecturus. Hic quanquam alias virum non nosset, precibus tamen ipsius permotus eam operam in se suscipit. Cum Jenam transiret, epistolam unam famulo communi Academiæ tradidit; cujus custodiam procul dubio statim Velthemius sibi asseruit, draconis in vicem aureo velleri invigilaturus, ut hoc specimen generosi & candidi sui animi ederet, & quam mire suum cum Beckmanni astro consspiraret. Nec dubito, quin idem jam Jubilæum sit promulgaturus, plenariam bonæ mentis remissionem pollicitus omnibus Asinii Tenebrionis sectatoribus, qui ad epistolam illam osculandam peregrinationem susceperint. Nam reliqui Ornatissimi Viri ejus Academiæ Professores magnopere tantum flagitium detestantur. Quin ipsis bibliopolis Jenen-

nensibus tam ingenuus est animus, ut dicant; nebulonem esse istius scripti autorem, & qui eundem impressit. Inde dum Lipsiam tendit lator epistolæ encyclicæ, forte fortuna in eodem pilento vehebatur amicus quidam meus, fide atque amore mihi conjunctissimus. Ibi eximproviso iste Mercurius non nimis astutus interrogabat; num Garlebiæ Academia esset? Cum amicus meus quæreret, quid ipsi negotii cum Garlebiensibus esset; iste statim de commissis sibi epistolis effutiit. Heic amicus meus, qui jam de Jenensi epistola intellexerat, suspicari cœpit monstri quid subesse; eoquè ut rem expiscaretur, multa jactabat de amicitia, quæ sibi cum Pontifice Garlæano intercederet. Iste lætus se nactum esse, qui literas Garlebiam curaret, illas amico meo tradidit, adjunctis etiam iis, quæ Wittebergam spectabant. Hic cum ex omnibus signis sceleris quid subesse colligeret, eas resignavit, & ad me transmisit. Utraque manu Beckmanni scripta est, sed quam o-

mni ſtudio diſſimulare laboravit, ut primo obtutu ægre agnoſcere queas. Nec Beckmanni ſigillo, ſed affinis, ejusdéq; famuli Marci Klinck obſignata eſt. Quæ ad Lipſienſes deſtinabatur, alia via pervenit. Hæc ideo prolixius retuli, ne Beckmannus exclamet, magicis me artibus adjutum iſtas literas intercepiſſe; Ubi illud primo ſtultitiæ Beckmannianæ luculentum eſt argumentum, quod tribus tam ſplendidis Acadæmiis quartum velut pari gradu adjungat Geſenium Garlebienſem, vaniſſimum mortalium, & nugaciſſimum. Perinde ac ſi quis inter principes Græcorum ad Trojam Therſitem quoque numerare velit. Quanta enim dignatione Geſenius apud ipſos Lipſienſes ſit, vel inde colligi poteſt, quod cum aliquot ante annos eidem litis quid cum defuncto ſuperindente Lipſienſi ortum eſſet, & iſte pro more ſuo in deliria effundi cœpiſſet, Lipſienſis iſti per ſervulum ſuum, qui ſpurius erat, reponderi curavit, præfixa quoque hujus legitimatione. Qua de-

demum contumelia loquaciſſimam ranam ad ſilentium redegit. Deinde illud plane ferendum non eſt, quod Beckmannus adeo ſiniſtram de tribus illis Academiis concepit opinionem, quaſi apud eas potiſſimum inventurus ſit, qui flagitio & furori ipſius ſint adplauſuri, & apud quos libelli famoſi tam pronam inveniant fidem, ut citra ullam amplius diſquiſitionem ad maculandam famam viri honeſti & innocentis duce infami nebulone ſint incubituri. Enimvero longe alia mihi de candore, prudentia & moderatione iſtorum virorum eſt perſuaſio, ſaltem quod judicium ſuum eo usque ſuſpenſuri ſint, donec quid revera in controverſia ſit, ad liquidum fuerit perductum. Nec minus quod tantum ſcelus, ad infamiam ſeculi pertinens, quod in me patratum fuit, ex animo ſint averſaturi. Saneullum Wittebergenſem hactenus aliquam tam fœdæ fabulæ partem attigiſſe nondum mihi fuit auditum. Nec univerſis Jenenſibus imputaripoteſt, quod Velthemius

deliret ; cujus vesaniam plerosque Collegarum ipsius ægerrime ferre novi. Qui & ipse in *Appendice ad dissertationes meas Academicas* responsum ad cavillationes suas accepit, quo non magnopere gavisurus sit. Nec Scherzerus usq; adeo Lipsiæ dictatorem agit, ut reliqui omnes in istius gratiam sese prostituere velint. Nam omnia, quæ ibi atque Dresdæ contra me acta sunt, ab ipso solo promanasse, liquido mihi constat; & hoc ipsum in epistola mea provocatoria satis insinuavi. Sic ut nemo quidquam eorum, quæ in ea epistola dicta sunt, præter Scherzerum & Gesenium, in se trahere debeat. Equidem Facultatis Theologicæ mentionem feci. Sed qui aliter poteram? Cum rescriptum Dresdense ejusdem Facultatis relationem allegaret. Et ipse utique cæteros omnes à culpa ejus rei exemi. Multo minus autem hæc res ullum ex reliquis Lipsiensibus Professoribus tangit, qui utique Dresdæ non fuerant questi, librum meum à recepta doctrina publica abire. Quos de cætero

erga

erga recentiorum scripta æquissimos esse per septennium, quo inter eos vixi, satis perspexi. Sic & maxima mihi injuria fieret, si universus sacer ordo in se trahere vellet ea, quæ ego solius ranæ Garlebiensis coaxationibus opposui. Sane si unus impudenter pertendat; sacerdotibus competere censuram censura Regia eminentiorem in quævis scripta, eosdem ab omni errore immunes esse, & eruditionem suam ex peculiari inspiratione divina habere, quoslibet ad injurias ipsorum obmutescere debere, & modo Zeli & conscientiæ vocabulum crepent, tela eorundem à jugulo suo nemini avertere licere; alter autem tam enormia postulata neget: uter in istum ordinem injurius fuisse censebitur; Cæterum Scherzero à me sat honoris exhibitum, licet pessime de me merito, quod campum ipsi aperuerim, ubi illustrius specimen ingenii & eruditionis suæ posset exhibere, quam compilato *Manuali Eustachiano*, & *Aurifodina Distinctionum*, ubi dite viso pallidus

fossor

fossor redit, erutoquè concolor auro. Nunc quid de ipso sentire debeam nescio, postquam apud venerandum Consistorium Dresdense impetrasse ipsum constat, ut sibi pro imperio injungeretur, ne ad provocationem meam responderet: & nihilominus video, ipsum siniſtris opinionibus ex libello famoso hausſtis mordicus inhærere, easquè omni studio transplantare in juventutem incautam, & quæ nondum suspicari potest, sub tam venerabili toga tantum malignitatis aut insciticæ latitare. Ne gratis hæc dixisse videar, pauca quædam loca, quæ in manus meas pervenerunt, notabo ex Collegio ipsius superiori anno habito, ut adpareat, ex aurifodinis etiam scorias effodi. In *Loco IX. de Lege §. 9.* thesis ponitur *de justitia DEI essentiali archetypa seu originali, quæ absolute lex æterna dicitur, quæquè in ipso DEO sit: contra quam DEUS nullo modo facere possit*, ubi *Augustinus contra Faustum* citatut. Inde dum errores subjiciuntur, hæc quoque verba occurrunt:

Essen-

Essentialem justitiam DEI esse prototypum juris naturalis negat Pufendorfius de J. N. & G. p. 163. *seqq.* Heic dico mentem & scopum meum à Scherzero malitiose aut per imperitiam detorqueri. Quæ res ut eo clarior fiat, observari velim, duplicem esse de lege naturali tractationem; quarum uno ad Theologiam spectat, quæ ex Scripturis Sacris hauritur, nec ulterius extenditur, quam quatenus locum aliquem in catena velut articulorum fidei habet. Altero autem modo tractatur jus naturale, quatenus peculiarem disciplnam constituit, cujus principium cognoscendi unicum est lumen rationis, ac finis & usus intra terminos hujus vitæ coërcetur, postquam per eam probitatem, quæ ex solis naturæ nostræ viribus jam promanare potest, salute æterna potiri non datur. In posteriori igitur modo tractandi, qui solus meus est campus, quando agitatur de fundamentali aliqua propositione, (aut quocunque vocabulo adpellare velis,) constituenda, ex qua præcepta legis naturalis

turalis liquido deduci queant ; quæstio oritur; Num illa thesis Theoligica, *quod essentialis DEI justitia sit archetypa legis naturalis humanæ*, idonea sit, ut subire locum fundamentalis propositionis possit in disciplina juris naturalis, soli rationi superstructa, & accommodata ad captum universi generis humani, quà id ratione utitur , quamcunque peculiarem religionem foveat ? Hanc quæstionem nos negamus, & nostræ negationis invictas rationes attulimus, tum in opere nostro, tum in Apologia. Equidem hæ propositiones ex sola ratione naturali innotescunt ; quod Deus sit justus essentialiter, quod nemini injuriam faciat , quod promissa sua firmiter servet , quod verax sit, quodq; munus velut judiciarium in creaturas legibus obnoxias incorrupte exerceat. Enimvero quod justitia DEI essentialis sit archetypa legis naturalis humanæ, propositio est soli rationi humana incognita. Et si vel maxime eam tantisper à Theologia commodato sumere velis ; tamen

rationi

rationi humanæ impossibile est capere vim consequentiæ, si quis ex eadem officia hominum inter se deducere instituat. Si inquam ita velim argumentari: Justitia Dei essentialis est archetypa juris naturalis: Ergo adulterium non est committendum: impossibile est rationi humanæ vim & evidentiam hujus consequentiæ capere, aut investigare propositiones velut interjectas, quibus eadem stabiliatur. Sicut contra si ex nostra hypothesi argumenter; homo debet esse sociabilis; Ergo non est mæchandum; plana est consequentia, & interjectæ propositiones facile per solam rationem investigari possunt. Quo accedunt difficultates jam expositę; puta, quod justitia humana respiciat legem & superiorem, & ponat in altero jus ad exigendum; id quod in justitiam divinam non quadrat. Item, quod quædam partes justitiæ humanæ in Deum non cadant, quæ nempe præsupponunt indigentiam humanam; uti est justitia, qua contractus reguntur. Item

quod

quod justitia Dei vindicativa longe rigidior & exactior sit, quam justitia humana, quæ sæpe delictorum veniam facit citra ullam satisfactionem, ex respectu boni publici, aut soli clementiæ ostentandæ; id quod in justitia divina secus est, quæ citra satisfactionem genere humano in peccatum prolapso non potuit placari. Accedit & alia difficultas, quod rationi humanæ sibi soli relictæ attributa divina colligenda sint ex perfectionibus, quæ in creaturis, ipsoquè homine conspiciuntur, depurando imperfectiones, quæ ex essentia finita, aut materia corporea proveniunt, & ad captum divinæ eminentiæ istas attemperando; quodquè adeo notitiæ humanæ, ex solo rationis lumine hauſtæ, prius cognita sit justitia humana, quam justitia divina; & consequenter in disciplina soli rationi superstructa præpostere justitia divina archetypa juris naturalis & justitiæ humanæ supponatur. Quod ipsum etiam agnovit *Richardus Cumberland de Legibus*

gibus naturæ, prolegom. §. 6. & cap. V. §. 13. cuiquo minus genuinam jus naturæ tractandi methodum perspiceret, non obstitit, quod natione Anglus sit, & religionem Ecclesiæ Anglicanæ profiteatur; quæ duo attributa Beckmanno tam odiosa sunt. Ergo jam tandem perspicuum satis esse puto, in quo cardo hujus controversiæ volvatur; & ei, qui nobis velit contradicere, hasce difficultates ex sola ratione esse removendas, & liquido ostendendum, utique ex illa essentiali justitia divina ope solius rationis humanæ omnia & singula præcepta legis naturalis deduci posse, ita ut propositiones intermedias & evidentiam consequentiarum capiant etiam illi, qui Scripturam Sacram plane ignorant. Quod neque Scherzerus, neque ullus mortalium præstare potest. An autem hæ difficultates methodo, qua Scherzerus & alii Theologi jus naturæ in Locis suis tractant, obstent, & quomodo istæ ex Scriptura Sacra dissolvendæ sint, ea cura me non tangit. Nam mihi tanquam lai-

laico, & qui clavem scientiæ divinæ non teneo, sufficit simpliciter credere, Deum essentialiter esse justum, & eundem legis naturalis humanæ esse autorem. Porro in eodem *Loco* §. 12. hanc thesin ponit Scherzerus, *Legem Naturæ cordibus hominum inscriptam esse.* Ast quis hoc unquam negavit, cum totidem verbis id ab Apostolo asseratur? Sed quæstio est de genuino sensu phraseos hujus metaphoricæ; quæ sane, si omnia S. Scripturæ loca, ubi eadem occurrit, expendantur, nihil aliud significat, quam notitiam firmam, stabilem penitissimæ menti infixam, & plane indelebilem. Neque in emphasi istius dictionis peculiaris aliquis modus ejus notitiæ comparandæ insinuatur; cum in aliis omnibus Scripturæ dictis eadem extra controversiam notitiam adquisitam exprimat. Et quis clarius emphasin illam evolverit, quam ipse Apostolus verbis immediate subsequentibus? *Ipsa quippe conscientia eos*, qui in legem naturæ peccaverant, *convincit & cogitationes*

ones

ones seſe accuſantes & excuſantes, ſic ut neque ignorantiam ejus juris obtendere poſſint, neque ejus ſenſum unquam ex animo delere. Ergo ex locutione metaphorica Scherzerus nunquam *actuales & diſtinctas propoſitiones*, de quibus expreſſe mihi ſermo eſt, exſculpſerit; quas nemo hactenus in animis infantum recens natorum obſervare potuit. Et quid me potiſſimum mordet Scherzerus, cum tamen D. *Joannes Muſæus* Theologus Jenenſis, Scherzero nihilo inferior, *Introduct. in Theologiam* c. 2. §. 19. anno 1673 edita, diſerte aſſerat: *notitias natura intellectui inſitas eſſe non in actu ſecundo aut primo*, ſed tantum *in potentia propinqua*. Quo ipſo utique *diſtinctas & actuales propoſitiones* natura inſitas negat. Et hæc ni fallor, communis Jenenſium eſt ſententia. Quare ergo mihi ſoli tam obſcæna dica ſcribitur? Eodem Loco revomitur exſecrabilis illa, & vere Beckmanniana calumnia *de indifferentiſmo morali*. Ubi merito erubeſcere debebat Scherzerus, ſiqui-

siquidem viri boni & candidi nomen ipsi est cordi, quod meam sententiam cum deliriis *Gnosticorum*, *quorundam Stoicorum*, & nescio quorum præterea confundat, cum quibus illa nihil affinitatis habet; uti cuivis patere potest, qui librum meum accurate evolvit, & non solum famosum Indicem velut cœlitus missum oraculum adoravit, aut fugitivo duntaxat oculo aliquid hinc inde sublegit. Deinde per summam injuriam Scherzerus mihi hanc thesin affingit: *natura nihil esse turpe*, quæ nuspiam à me ponitur, nec de ea asserenda unquam in mentem mihi venit. Sed triplex potissimum thesis à me l. 1. c. 2. §. 6. adstruitur. Prima est, *honestatem & turpitudinem esse affectiones aut qualitates morales actionum humanarum, ortas ex convenientia aut disconvenientia cum lege.* Hanc thesin si quis impugnaverit, haruspices prodigium nunciabunt, bovem esse locutum. Altera est, *motum physicum in actione humana absque omni respectu ad legem consi-*

consideratum, esse moraliter indifferentem. Nam contraria huic thesis implicat, absque respectu ad legem congruere ad legem vel non congruere. De solo isto motu physico me agere ita crebro inculcavi, ut metuam, ne Lectorem stuporis insimulaverim. Hoc dogma cum inter Theologos hactenus tralatitium fuerit, quando ad id, quod in peccato physicum & materiale est, Deum tanquam conservatorem naturæ concurrere unanimiter docuerunt, v. g. ad extensionem manus in furto: (quod citra blasphemiam dici non posset, ni motus ille physicus esset res moraliter indifferens;) nunc nescio qua malignantis febri à quibusdam tanquam monstrosus indifferentissimus moralis diffametur. Sane quamdiu genus humanum fuit, solus motus physicus non fuit actio humana & moralis, sed ejusdem duntaxat materiale. Ad actionem autem moralem præter motum physicum requiritur etiam aptitudo ad imputandum, & respectus ad legem; Unde qui

in-

indifferentiam motus physici trahere volunt ad indifferentiam actionum moralium, perinde fallunt & falluntur, ac si in physica Peripatetica nullum inter corpora discrimen agnoscere velint, ideo quia materia prima indifferenter se ad quamvis formam habeat. Inprimis autem Scherzerus cavillari instituit illa verba mea, quæ extant p. 27. *Quod naturalem* (eorum quæ turpia habentur) *indifferentiam multi ægre concipere queant, inde est, quod à teneris istorum vitiorum detestatio nobis fuit inculcata, quæ opinio simplici adhuc menti impressa in vim naturalis cujusdam affectus videtur invaluisse.* Ubi primo observandum est, quam malitiose Scherzerus de suo parenthesin verbis meis inserat, (*eorum quæ turpia habentur.*) Nam verba immediate præcedentia utique manifeste inculcant, naturalem indifferentiam prædicari non de integra actione morali, non de adulterio, homicidio, furto; sed *de actu physico citra respectum ad legem.* Non inquam dico, furtum ho-

homicidium, adulterium naturaliter esse indifferens: sed hoc dico, motus physicus, qui ad materiale istorum vitiorum constituendum concurrit, est naturaliter indifferens; quia ad illum motum physicum autor & conservator naturæ DEUS influit. Puto autem ignominiosum fore Scherzero, si operose ipsum docere aggrediar, quid in actione morali sit motus physicus, & quid illi ex lege accedat, quæ vel qualitatem aut dispositionem agentis, vel objectum, vel finem, vel certas denique circumstantias determinat. vid. l. 1. c. 7. §. 4. De cætero verba mea planissimum habent sensum apud illos, quorum judicium libelli famosi non corruperunt. Scilicet quia probe educatis à pueritia detestatio vitiorum inculcatur, inde apud multos ipsis affectibus & sensibus quædam istorum aversatio imprimitur, sic ut velut ex naturali quodam horrore ista videantur refugere; queadmodum objecta sensibus ingrata naturaliter aversamur; utquè adeo adsuetudo illa &

disciplina in naturam velut abeat. Et tali modo educatis vix in mentem subit originem istius aversationis ab interdicto legis arcessere, aut de motus physici, qui istis actionibus subest, indifferentia cogitare. Sicut & ab aliis jam fuit observatum; quanqnam primis mundi temporibus connubia fratrum & sororum usitata fuerint; tamen ea post apud plerasque gentes usque adeo non lege tantum, sed & communi aversatione exolevisse, ut apud probe educatos ipsi sensus velut obtorpuisse videantur. Inde & juvenes fratres cum formosissimis sororibus versari sine ulla prava cogitatione aut tentatione; quæ tamen sese mox circa alias exserat. Manifestum igitur est, Scherzerum immane quantum fallere & falli, dum velut pro imperio mihi obtrudere pertendit dogma, quod quo atrocius notatur, eo gravius delinquunt, qui istud mihi affingere non erubescunt. Tertia mea Thesis est, DEUM esse autorem legis naturalis, & ad illius determinationem

atque

atque impositionem referendam esse originem moralitatis, quæ in actionibus humanis existat. Quæ thesis Scherzero eo minus scrupuli movebit, quod is utique legem æternā in Deo agnoscit. Jam igitur qnæro, utrum illa moralitas, antecedenter se habeat ad legem æternam DEI, an per accidens tantum & citra dependentiam ad eam congruat, an vero ab eadem tanquam fonte & origine promanet. Si priorum alterutrum asserere velit Scherzerus, habebimus jam Theologum, qui DEUM primam esse causam neget. Postremum à me asseritur. Verum hæc omnia in *Appendice ad Dissertationes meas*, Veltheмii clamoribus opposita, ita perspicue deducta sunt, ut sperem, cordatos viros, & á vitilitigando atque calumniando alienos, facile declaratione mea adquieturos. Denique in *Loco* v. §. 2. hanc thesin ponit Scherzerus: *Statum purorum naturalium Scholasticorum esse figmentum.* Post subjungit: *A quo errore non alienus est Pufendorfius,*

quod, quicquid in Apologia ſua tergiverſetur, ex libris de J. N. & G. l. 2. c. 2. §. 2. patet & ſagaci lectori manifeſtum eſt. Aſt ego dico, inter ſtatum purorum naturalium, quem Scholaſtici fingunt, & inter ſtatum hominum naturalem, de quo ego tracto, tantum eſſe diſcriminis; quantum inter ea, quæ Theologi de pœnitentia ſeu converſione hominis, & Jureconſulti de pœnitentia in contractibus docent. Quod qui deprehendere non poſſit, bardum & blennum, ac politices ignariſſimum eſſe oportet. Sicuti & iſtud ſpectrum heic loci jam plane diſparuit, poſt publicatam meam diſſertationem de ſtatu hominum naturali. Quæ ubi cum cæteris junctim impreſſis in Germaniam perlata fuerit, non amplius Scherzerus de ſagacitate ſua multum gloriabitur. Iſthæc obiter hoc loco addere viſum eſt, ut omnes cordati judicare poſſint, ſiquidem qui ad me diffamandum hactenus incubuerunt, citra præjudicium & affectus ſententiam meam penitus agnoſcere, atque explı-

plicationem æqua mente admittere velint, nullam mihi amplius cum ipsis, saltem circa quæstiones Theologicas, superesse controversiam. Sin autem id agitur, ut judicia de bonis viris, eorumquè doctrina formentur ex libellis famosis, qui ex non intellectis, aut mutilatis, detortis, & interpolatis sententiis consarcinati sunt; neque ulla protestatio, interpretatio, & planior deductio locum inveniat: amplius deliberandum erit, quod remedium tali furori sit opponendum.

Sed ut ad Beckmannum revertar, confido jam omnes cordatos, etiam qui antea me propius non norant, post lectam epistolam liquido agnituros; hoc seculo non extitisse exemplum fœdioris calumniæ, quam quo meiita orci progenies adspergere instituit: infinitos quoque plus in re literaria præstitisse, neminem autem, quam me, ob labores suos pejoris exempli insectationes esse perpessum. Si quis tamen adhuc innocentiæ favor, si quæ adversus calumnias dete-

statio, invenientur sane, qui infamem illam belluam condigno malo tandem mactent, aut saltem ab omni honestorum virorum consortio excluſam velut carcinoma nationis Germanicæ, & labem seculi refugiant. Amici autem eo diligentius ad innocentiam meam vindicandam incumbent, quo magis bonorum omnium interest, talia exempla non frequentari. Et DEUS justissimus judex illud portentum generis humani, quod per vesanum nocendi ardorem animam suam exitio pignerare publico perjurio non horruit, ejusmodi tandem suppliciis, quæ frangendo tanto furori sufficiant, coërcebit.

FINIS.